

ORTAÖĞRETİM COĞRAFYA ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRETİM YÖNTEM VE TEKNİKLERİ KULLANABİLME YETERLİLİKLERİ

Çağrı ÖZTÜRK

Gazi Üniversitesi, Kırşehir Eğitim Fakültesi
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Kırşehir/TÜRKİYE

Geliş Tarihi: 22.07.2004

Yayına Kabul Tarihi: 23.09.2004

ÖZET

Bu araştırma, ortaöğretim coğrafya öğretmenlerinin yöntem ve teknikleri kullanabilme yeterlilikleri konusunda öğretmen ve öğrenci görüşlerinin neler olduğunu tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın evrenini Kırşehir ilinde görevli ortaöğretim coğrafya öğretmenleri ile bu coğrafya öğretmenlerinin ortaöğretim boyunca coğrafya derslerine devam eden 11. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından hazırlanan ve güvenilirliğinin kontrol edildiği öğretmen ve öğrenci anket formu bire bir görüşme yolu ile uygulanarak toplanmıştır. Veriler amaçlara uygun olarak; frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama (\bar{X}), standart sapma (SS) ve t-testi uygulanarak analiz edilmiştir. Elde edilen verilerin çözümlenmesi sonucunda hem öğretmen hem de öğrenci görüşlerinde cinsiyete bağlı anlamlı bir fark bulunmamıştır. Öğrencilerin okul türlerine bağlı olarak görüşlerinde anlamlı fark bulunmaktadır. Uygulamaya katılan öğretmenlerin meslek, kıdeme bağlı görüşlerinde ise anlamlı bir fark yoktur.

Anahtar Kelimeler: Coğrafya Öğretimi, Ortaöğretim, Öğretmen Yeterliliği.

SECONDARY SCHOOL GEOGRAPHY TEACHERS' ABILITY OF USING TEACHING METHODS AND TECHNIQUES

ABSTRACT

In this research, it has been studied to identify what the opinions of teachers and students in ability of using methods and techniques in geography education. The universe of research is consisted of secondary school geography teacher who are working in Kırşehir and the students who are in these teachers' eleventh grade class.

The research has been applied to secondary education geography teachers and their students with a teacher and student questionnaire which was prepared by the research and whose reliability was checked.

The data which were obtained with data collection method have been analysed using frequency (f), percent (%), arithmetic average (\bar{X}), standart to resort (SS) and t- test, suitable for the purposes. The results of analysis have been commented by getting use of SPSS (Statistical Package for Social Sciences).

The data which were obtained with data collection method have been analysed using frequency (f), percent (%), arithmetic average (\bar{X}), standart to resort (SS) and t- test, suitable for the purposes. The results of analysis have been commented by getting use of SPSS (Statistical Peckage for Social Siciences).

Key Words: Geography teaching, Secondary Education, Teacher Competencies.

1. GİRİŞ

Toplumsal yaşamını en üst seviyede tutmaya çabalayan insan, dünyadaki değişimleri ve gelişmeleri ön bilgilerini tekrar gözden geçirerek yaşamına uygulamaya çalışır. Teknolojinin ilerlemesi ile geçmiş bilgilerin korunması, aktarılması, geliştirilmesi yaşamın gereği haline gelmiş; bu aktarım eğitim yolu ile sağlanmıştır. Şüphesiz insan ihtiyaçları, bilginin eğitim aracılığı ile paylaşılıp çoğaltılmasına yön vermektedir. Öyle ise eğitim, insan ihtiyaçlarının giderilmesi için oluşturulmuş sistemler bütünüdür denilebilir. Daha geniş bir anlamda ifade edilecek olunursa eğitim bireyde kendi yaşantıları yolu ile davranış değişikliği meydana getirme sürecidir (Erden,1996:14). Bu sürecin öğeleri birbiri ile sıkı bir etkileşim içerisinde dirler. İyi bir eğitim bu öğelerin birbirlerine uyumluluğuna ve işbirliğine bağlıdır.

Öğretim, ekseninde öğrencinin yer aldığı; öğretmen, amaç, konu, metod ve çevre öğelerinin karşılıklı ilişki ve etkileşiminden oluşan karmaşık bir süreçtir (Büyükkaragöz, 1999: 35).

İyi bir eğitim bu öğelerin birbirlerine uygunluğuna ve birbirleri ile işbirliğine bağlıdır. “Eğitimin vazgeçilmez temel unsurları program, öğrenci ve öğretmendir. Öğretmenler, öğrencilere istedik davranışları eğitim programları yolu ile kazandırırılar” (Demirel, 1999:9).

“Eğitim sadece bilgi aktarma olarak algılandığında öğretmenlerin eğitimdeki rolünün azaldığı ve azalacağı görüşü doğrudur. Ancak günümüzdeki eğitim sıradan bilgi aktarmanın çok ötesinde bir anlam ifade etmektedir” (Ergun,1999:73).

Teknolojinin gün geçtikçe ilerlediği günümüzde öğretmenlerin eğitimdeki rolü

konusunda tartışmalar artmıştır. Bilgi teknolojisinin kullanılmaya başlandığı eğitim mekânlarında öğretmenin rolünün azalacağı ya da artacağına dair öngörülerde bulunmaktadır. Hangisi olursa olsun öğretmenin eğitimdeki rolünün farklılaşacağına, değişime uğrayacağına her iki fikrin savunucuları da katılmaktadırlar.

Özellikle **“uzaktan eğitim”** tartışmalarının giderek yaygınlaştığı günümüzde öğretmenin konumu ve eğitimdeki yeri sorgulanmaktadır. Öğretimin baştan sona makine ve araçlar yolu ile öğrenci tarafından yapılan uzaktan eğitimde öğretmenin öğretme-öğrenme sürecine doğrudan doğruya katkısı yoktur. Eğitim televizyonu, bilgisayarla öğretimin örnek olduğu bu tür yaklaşımda öğrenci aktiftir ve etkileşim içindedir (Erden, 1998:203).

“Geçmişte öğretmen öğretimin en önemli ögesi idi; öğretmen bilgi yayıcı olarak görülüyor, öğretmenin yaptıkları ve söyledikleri de öğretim olarak kabul ediliyordu. Günümüzde çağdaş teknoloji ürünlerinin eğitim alanında uygulanmasından doğan öğretim etkinliklerinde öğretmenin görevi de hızla değişmekle birlikte, öğretmen öğretimde önemli bir öge olarak yerini korumaktadır” (Büyükkaragöz, 1999:32).

Bilindiği üzere öğretmenlik, devletin eğitim-öğretim ve bununla ilgili yönetim görevini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenlik mesleğine hazırlık, genel kültür, özel alan bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisi ile sağlanır. Bu nitelikleri kazanabilmek için hangi öğretim kademesinde olursa olsun, öğretmen adaylarının yüksek öğrenim görmesi temel alınmıştır.

Eğitimin en genel amacının ‘bireyi topluma yararlı hale getirme’ ilkesi olduğundan teknoloji ne kadar ilerlerse ilerlesin, bilgisayarlı eğitim, modern araç-gereç kullanımı ne kadar artarsa artsın öğrencinin sosyalleşmesi, okulda edindiği bilgiyi günlük hayata uyarlayabilmesi ve topluma yararlı bir birey olabilmesi için öğretmenin konumu ve yeterliliği göz ardı edilemez.

Öğretmen niteliklerinin nasıl olması gerektiği konusunda yapılan çalışmalara bakıldığında araştırmaların daha çok “etkili öğretmenin nitelikler” üzerinde odaklaştığı görülmektedir (Demirel,1999:193).

Öğretmenin sınıftaki konumu ve rol davranışları ile yapılan sınıflandırmalarda farklı bakış açıları göze çarpmaktadır. Johnson’a göre öğretmenin rol davranışı üçe ayrılır:

1. Öğretmen; öğretmeyi, konuyu anlatmakla, okutmakla, programlı öğretimle, filmlerle, eğitsel televizyon ile gerçekleştirebilir.
2. Öğretmen, hazırladığı planla, sunulan materyali öğrencinin en iyi şekilde anlamasını sağlayabilir.
3. Öğretmen, belirli sınıf şartlarını yaratarak, diğer deyişle, sınıf çevresini ve normatif yapıyı yaratarak öğrenmeyi sağlayabilir.

Öğrenmeyi etkileşim süreci olarak alan Amidon ve Hunter (1966) öğretmenin rol davranışlarını sınıf etkinlikleri bakımından beş basamağa ayırırlar:

1. öğrencileri güdülemek,
2. sınıf etkinliklerini planlamak,
3. öğrencilere bilgi vermek,
4. öğrencileri disipline sokmak,
5. öğrencilere danışmanlık yapmak.

Havighurst ve Neu-Garten (1967) öğretmen rollerini öğrencilerle ilişkilendirerek bunları öğrenci merkezli roller olarak niteler. Onlara göre öğretmenin rolleri:

- öğrenmeyi sağlama,
- disiplin sağlama,
- anne-baba yerine geçme,
- değerlendirme,
- güven verme,
- mesleksel ustalık,
- topluluk lideri.

Garrison ve Magoon (1972) ise öğretmeni sınıf lideri ve danışman olarak ele almaktadırlar.

“Öğretmenin temel görevi öğrenmeye rehberlik etmek ve öğrenmeyi kolaylaştırmaktır. Etkili öğretim yapabilmek için öğrencilerin nasıl öğrendiklerini ve geliştiklerini bilir. Onları entelektüel, sosyal ve kişisel gelişimlerini destekleyecek etkinlikleri düzenler, olanakları sağlar. Eleştirel düşünme, problem çözme ve performans becerilerine ait gelişmelerini özendirme için çeşitli öğretim stratejileri uygular”. (MEB, 2002:23).

Bu bağlamda araştırma çerçevesinde coğrafya öğretmenlerinin yöntem ve teknikleri kullanabilme yeterlilikleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

“Coğrafya öğretiminde de öğrenme bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor olmak üzere üç ayrı boyutta gerçekleşir. Başka bir anlatımla, coğrafya öğretimiyle; öğrenciler bilgi, duygu, davranış, pratik/uygulama ve değer yargısı kazanarak hayata hazırlanır” (Karabağ, 2001:4).

Yeryüzü ile insan arasındaki ilişkileri inceleyen bir bilim özelliği gösteren

coğrafyayı öğrendiğimizde; dünyayı, onunla etkileşimimizi, fiziki, beşeri ve ekonomik boyutla kavrayarak hem sosyal hem siyasi duruşumuzu belirleyebilir; bu konulara yönelik sorunlara farklı bakış açıları geliştirebiliriz.

Coğrafyanın tanımını yaparken Şahin (1998: 3), “coğrafya, insanın içinde yaşadığı çevrenin doğal özelliklerini, insan-doğal çevre etkileşimini ve bu etkileşim sonucu insanın ortaya koyduğu beşeri ve ekonomik etkinlikleri kendi prensipleri çerçevesinde inceleyerek sonuçlarını açıklayan bilim” ifadesi ile doğa ile birey arasındaki etkileşime dikkat çekmiştir.

“Bireye sınıf dışındaki coğrafi realiteyi değerlendirme ve kavrama, harita, şekil ve grafikler aracılığıyla bulunduğu çevrenin dışındaki coğrafi olayları kavrama, insanla ortam arasındaki ilişkileri değerlendirme alışkanlıklarının kazanılması olarak ele alınan coğrafya öğretiminin en önemli unsurlarından biri de coğrafya öğretmenleridir” (Güngördü,1999:122).

Araştırmanın problemi ortaöğretim coğrafya öğretmenlerinin yöntem ve teknikleri kullanabilme yeterliliklerinin ne düzeyde olduğudur. Alt problemler ise; bu düzey öğretmenlerin ve öğrencilerin cinsiyetlerine, öğrencilerin okul türüne, öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre değişip değişmediğidir. Araştırmanın amacı coğrafya öğretmenlerinin yöntem ve teknikleri kullanabilme düzeylerini tespit ederek yeterlilik derecelerini ortaya çıkarmaktır.

2. YÖNTEM

Çalışmanın amacını gerçekleştirebilmek için kullanılan genel yaklaşım (Türkdoğan, 2000:207); survey yöntemidir. Survey yönteminin sağlanabilmesi için bilgi

toplama aracı, araştırma tekniği olarak anket kullanılmıştır.

Çalışmada ortaöğretim coğrafya öğretmenlerine “öğretmen anketi” uygulanmıştır. Öğretmen anketinin uygulandığı coğrafya öğretmenlerinin orta öğretim başlangıcından beri derslerine unca coğrafya derslerine devam eden 11. sınıf öğrencileridir.

Araştırmanın örneklemini ise Kırşehir ili merkez ve ilçelerindeki ortaöğretim okulları coğrafya dersini yürüten coğrafya öğretmenleri ve bu öğretmenlerin üç yıl boyunca derslerine devam eden öğrencileri örneklendirecek 2002-2003 öğretim yılı 11. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Seçilen öğrencilerin lise türlerine göre dağılımları Tablo -1’ de verilmiştir.

Tablo 1- Araştırma grubundaki öğrencilerin okul türleri ve dağılımları

Okul Türü	Öğrenci Sayısı	Cinsiyet	
		Kadın	Erkek
Genel lise	133	87	46
Andl. lisesi	76	40	36
ÇPL	53	27	26
Meslek lisesi	61	40	21
Süper lise	69	35	34
Toplam	392	229	163

Kırşehir İli merkez ve ilçelerindeki ortaöğretim kurumlarındaki 40 coğrafya öğretmenine öğretmen anketi başarıyla uygulanmıştır. Ankete değişken olarak konulan “öğrenim durumu” uygulamaya katılan tüm coğrafya öğretmenlerinin “lisans” mezunu olması nedeniyle göz ardı edilmiş, “cinsiyet” ve “mesleki kıdem” verilerin çözümlenmesinde değişken olarak kullanılmıştır. Uygulamaya katılan coğrafya öğretmenlerinin mesleki kıdem ve cinsiyet dağılımları Tablo-2’ de verilmiştir.

Tablo 2- Araştırma grubundaki öğretmenlerin mesleki kıdem ve cinsiyete göre dağılımları

Mesleki Kıdem	Cinsiyet		Toplam
	Kadın	Erkek	
1-5 yıl	8	3	11
6-10 yıl	8	5	13
11-15 yıl	-	4	4
16-20 yıl	5	5	10
21 yıl ve üstü	-	2	2
Toplam	21	19	40

Tablo 3- Nitelik Gruplarının Sınırları ve Verilen Ağırlık Ölçeği

Verilen Ağırlık	Nitelik Grupları	Sınırı
5	Her Zaman	4.20 - 5.00
4	Sık Sık	3.40 - 4.19
3	Bazen	2.60 - 3.39
2	Nadiren	1.80 - 2.59
1	Hiçbir Zaman	1.00-1.79

Aritmetik ortalamaların değerlendirilmesinde Tablo-3' de gösterilen seçeneklerin puan aralıkları dikkate alınmış, ikili gruplarda t-testi sonucunun anlamlı olup olmadığı tablodan bakılarak karar verilmiştir.

3. BULGULAR

Bu kısımda coğrafya öğretiminde yöntem ve teknikleri kullanabilmeye yönelik yeterlilik düzeyi ile ilgili öğretmen görüşleri topluca Tablo-4' de; öğrenci görüşleri de Tablo-5' de verilmiştir.

Tablo 4- Yöntem ve teknikleri kullanabilmeye yönelik yeterlilik düzeyi boyutuna yönelik öğretmen görüşleri

Anket Maddeleri	Yanıt Seçenekleri										\bar{X}
	Her Zaman		Sık Sık		Bazen		Nadiren		Hiçbir Zaman		
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
1.Problem çözme yöntemiyle öğretim yapabilme	1	2.5	11	27.5	23	57.5	5	12.5	0	0	3.20
2.Tartışma yöntemiyle öğretim yapabilme	5	12.5	16	40	16	40	3	7.5	0	0	3.58
3.Proje yöntemiyle öğretim yapabilme	2	5	1	2.5	9	22.5	17	42.5	11	27.5	2.15
4.Gezi-gözlem yöntemiyle öğretim yapabilme	0	0	1	2.5	15	37.5	19	47.5	5	12.5	2.30
5.Keşfetme yöntemi ile öğretim yapabilme	2	5	4	10	13	32.5	14	35	7	17.5	2.50
6.Oyun yöntemi ile öğretim yapabilme	1	2.5	9	22.5	6	15	15	37.5	9	22.5	2.45
7.Düz anlatım yöntemi ile öğretim yapabilme	11	27.5	18	45	10	25	1	2.5	0	0	3.98
8.Örnek olay yöntemi ile öğretim yapabilme	8	20	19	47.5	11	27.5	2	5	0	0	3.83
9.Bireysel öğretim yöntemi ile öğretim yapabilme	4	10	13	32.5	16	40	7	17.5	0	0	3.35
10.Grup öğretimi yöntemi ile öğretim yapabilme	3	7.5	9	22.5	17	42.5	11	27.5	0	0	3.10
11.Soru cevap tekniği ile öğretim yapabilme	23	57.5	17	42.5	0	0	0	0	0	0	4.58
12.Rol oynama tekniği ile öğretim yapabilme	5	12.5	5	12.5	13	32.5	7	17.5	10	25	2.70
13.Beyin fırtınası tekniği ile öğretim yapabilme	0	0	9	22.5	14	35	9	22.5	8	20	2.60
14.Gösteri tekniği ile öğretim yapabilme	2	5	4	10	12	30	13	32.5	9	22.5	2.43
15.Benzeşim tekniği ile öğretim yapabilme	6	15	8	20	15	37.5	8	20	3	7.5	3.15

Araştırmada “Yöntem ve Teknikleri Kullanabilmeye Yönelik Yeterlilik Düzeyi”ne ilişkin ifadelerle öğretmenler tarafından verilen yanıtların analizi Tablo-4’de verilmiştir. Yöntem ve teknikleri kullanabilmeye yönelik yeterlilik düzeyi boyutunda en yüksek düzeyde ($\bar{X} = 4.58$) görüş bildirilen ifade, “soru-cevap tekniği ile öğretim yapabileme” ifadesi olmuştur.

Coğrafya öğretmenlerinin yaklaşık beşte üçü (%57.5) bu maddede “her zaman” yanıtını işaretlerken, kalan yaklaşık beşte ikilik kesim (%42.5) de “sık sık” seçeneğini işaretlemişlerdir. Uygulamaya katılan coğrafya öğretmenleri en çok soru-cevap tekniği ile öğretim yaptıklarını ifade etmişlerdir.

Yöntem ve teknikleri kullanabilmeye yönelik yeterlilik düzeyi boyutundaki en

düşük ($\bar{X} = 2.15$) düzeyde görüş bildirilen ifade, “Proje Yöntemiyle Öğretim Yapabileme” ifadesi olmuştur.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaklaşık yarısı (% 42.5) bu ifadeye “nadiren” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin dörtte biri (%27.5) bu ifadeye “hiçbir zaman” seçeneğini işaretlerken dörtte bire yakın (% 22.5) bir grup “bazen” ifadesini kullanmışlardır. Proje yöntemi ile öğretim yapabileme ifadesine öğretmenlerin % 5’i “her zaman” ifadesini kullanırken, sadece % 2.5’i “sık sık” seçeneği yönünde görüş bildirmişlerdir.

Coğrafya öğretiminde yöntem ve teknikleri kullanabilmeye yönelik yeterlilik düzeyi ile ilgili öğrenci görüşleri topluca Tablo-5’de verilmiştir.

Tablo 5- Yöntem ve teknikleri kullanabilmeye yönelik yeterlilik düzeyi boyutuna yönelik öğretmen görüşleri

Anket Maddeleri	Yanıt Seçenekleri										\bar{X}
	Her Zaman		Sık Sık		Bazen		Nadiren		Hiçbir Zaman		
	f	%	f	%	F	%	f	%	f	%	
1.Problem çözme yöntemiyle öğretim yaparız	28	7.1	56	14.3	160	40.8	90	23	58	14.8	2.76
2.Tartışma yöntemiyle öğretim yaparız	33	8.4	71	18.1	138	35.2	92	23.5	58	14.8	2.82
3.Proje yöntemiyle öğretim yaparız	9	2.3	12	3.1	52	13.3	67	17.1	252	64.3	1.62
4.Gezi-gözlem yöntemiyle öğretim yaparız	6	1.5	4	1.0	33	8.4	50	12.8	299	76.3	1.39
5.Keşfetme yöntemi ile öğretim yaparız	2	0.5	12	3.1	27	6.9	78	19.9	273	69.6	1.45
6.Oyun yöntemi ile öğretim yaparız	9	2.3	7	1.8	30	7.7	50	12.8	296	75.5	1.43
7.Düz anlatım yöntemi ile öğretim yaparız	242	61.7	94	24	31	7.9	15	3.8	10	2.6	4.39
8.Örnek olay yöntemi ile öğretim yaparız	74	18.9	113	28.8	125	31.9	40	10.2	40	10.2	3.36
9.Bireysel öğretim yöntemi ile öğretim yaparız	56	14.3	51	13	114	29.1	94	24	77	19.6	2.78
10.Grup öğretimi yöntemi ile öğretim yaparız	47	12	51	13	108	27.6	69	17.6	117	29.8	2.60
11.Soru cevap tekniği ile öğretim yaparız	121	30.9	111	28.3	102	26	39	9.9	19	4.8	3.70
12.Rol oynama tekniğiyle öğretim yaparız	9	2.3	8	2	28	7.1	59	15.1	288	73.5	1.45
13.Beyin fırtınası tekniğiyle öğretim yaparız	21	5.4	39	9.9	47	12	70	17.9	215	54.8	1.93
14.Gösteri tekniğiyle öğretim yaparız	12	3.1	24	6.1	46	11.7	76	19.4	234	59.7	1.73
15.Benzeşim tekniğiyle öğretim yaparız	23	5.9	36	9.2	71	18.1	87	22.2	175	44.6	2.09

Yöntem ve teknikleri kullanabilmeye yönelik yeterlilik düzeyi boyutunda en yüksek düzeyde ($\bar{X} = 4.39$) görüş bildirilen ifade, “düz anlatım yöntemi ile öğretim yaparız” ifadesi olmuştur. Örnekleme oluşturan öğrencilerin yaklaşık üçte ikisi (% 61.7) bu maddede “her zaman” ifadesini işaretlerken, kalan yaklaşık üçte birlik kesim (% 24) de “sık sık” seçeneğini işaretlemişlerdir.

Uygulamaya katılan öğrenciler derslerine devam ettikleri öğretmenlerin en çok düz anlatım yöntemi ile ders işlediklerini belirtmişlerdir. Öğrenci görüşleri ile öğretmen görüşleri arasında bu boyutta öğretmenlerin en çok soru-cevap tekniğini kullandıklarını belirten ifadelerine karşılık öğrencilerin en çok düz anlatım yöntemi ile karşı karşıya kaldıklarına ilişkin verdikleri yanıt farklılık göstermektedir.

Yöntem ve teknikleri kullanabilmeye yönelik yeterlilik düzeyi boyutundaki en düşük ($\bar{X} = 1.39$) düzeyde görüş bildirilen ifade, “gezi gözlem yöntemiyle öğretim yaparız” ifadesi olmuştur. Araştırmaya katılan öğrencilerin üçte ikisinden fazla bir bölümü (% 76.3) bu ifadeye “hiçbir zaman” yanıtını vermişlerdir. Öğrencilerin kalan büyük çoğunluğu da (% 12.8) bu ifadede “nadiren” seçeneğini işaretlerken % 8.4’ü “bazen”, % 1.0’i “sık sık” ve % 1.5’i “her zaman” ifadesini kullanmışlardır. Öğretmenler en az kullandıkları yöntemin Proje Yöntemi olduğu yönünde görüş bildirirlerken öğrencileri coğrafya dersinde en az karşılaştıkları yöntemin Gezi -Gözlem Yöntemi olduğunu vurgulamışlardır.

3.1. Cinsiyet, Okul Türü ve Mesleki Kıdeme İlişkin Bulgular

Tablo 6- Öğrencilerin cinsiyetlerine göre t-testi sonuçları

Cinsiyet				t	p
Kız (N=229)		Erkek (N=163)			
\bar{X}	S	\bar{X}	S		
2.35	,4662	2.40	,4784	-1,100	,272

Araştırmaya katılan öğrencilerin “Yöntem ve teknikleri kullanabilmeye yönelik yeterlilik düzeyine” ilişkin görüşleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir fark göstermemiştir [$t_{(390)} = -1.100$; $p > .05$]. Bu boyutta kız öğrencilerinin görüşlerinin ortalaması 2.34 iken, erkek öğrencilerin görüşlerinin ortalaması 2.40 olarak gerçekleşmiştir. Aradaki fark, istatistiksel olarak anlamlı değildir. Bu bulgu, öğrencilerin yöntem ve teknikleri kullanabilmeye yönelik yeterlilik düzeyi boyutuna ilişkin görüşlerinin cinsiyetlerine göre değişmediği şeklinde yorumlanabilir. Yani cinsiyetlerine bakılmaksızın kız ve erkek öğrencilerin görüşleri benzer bulunmuştur.

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Fark Tukey
Gruplar Arası	8,238	4	2,060	10,131	,000	1-2 2-3
Gruplar İçi	78,677	387	,203			2-4 2-5
Toplam	86,916	391				

Öğrencilerin yöntem ve teknikleri kullanabilmeye yönelik yeterlilik düzeyi boyutuna ilişkin görüşleri okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$F(4-387) = 10.131$; $p < .05$]. Diğer bir ifade ile öğrencilerin yöntem ve

teknikleri kullanabilmeye yönelik yeterlilik düzeyi boyutuna ilişkin görüşleri okul türüne göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Anlamlı farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla Tukey HSD çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Tukey HSD testi sonuçlarına göre; anadolu lisesi ($\bar{X} = 2.63$) öğrencilerinin görüşlerinin ortalaması; genel lise, çok programlı lise, meslek lisesi ve süper lise öğrencilerinin görüşlerinin ortalamasından daha yüksek düzeyde gerçekleşmiştir.

4. SONUÇ

Bulgularla da ölçüldüğü üzere örnekleme oluşturan coğrafya öğretmenlerinin klasik yöntemler kullanmaya devam ettiği buna karşılık coğrafya öğretiminin vazgeçilmez unsurlarından biri olan gezi-gözlem yöntemini “hiçbir zaman” kullanmadıkları görülmektedir. Bunun sebebi olarak ekonomik nedenler ve sorumluluk yüklenmeme isteği gösterilse bile öğretmenlerin coğrafya öğretimi için gezi-gözlem yönteminin önemini edinmeleri sağlanmalıdır.

Öğretmenlerin mevcut tutumlarını değiştirmek için hizmet içi kurslara ağırlık verilip, okul içi ve meslek grupları arasında seminer programları düzenlenmelidir.

Demirel'in dikkat çektiği gibi öğretmen adaylarına mesleğe başlamadan önce bireysel özelliklerini ve niteliklerini ortaya koymak için tutum ölçekleri uygulanmalıdır. Atama sırasında mesleğe yönelik inanç ve tutumu en yüksek olan adaylar tercih edilmelidir. Meslek ve alan bilgisi yeterliliğinin yanında duyuşsal özellik ve yeteneklerin ortaya konulması bu açıdan önemlidir. (Demirel, 1999:195).

Öğretmen yetiştiren kurumlar ile öğretmen yetiştirmeye yönelik yeni

yaklaşımlar desteklenmeli, etkili ve nitelikli öğretmen nasıl olmalıdır sorusuna yanıt aranmalıdır.

Coğrafya dersinin yakından uzağa ilkesi kapsamında tam ve kalıcı öğrenme sonunda öğrenciler öncelikle çevresini, sonra ülkesini ve sonunda dünyayı tanıyacaktır. Beşeri ve fiziki faktörlerin iç içe olduğu coğrafyada insanı ve doğayı tanıyan öğrenci etrafında olup bitene kayıtsız kal(a)mayacaktır.

5. KAYNAKLAR

- Büyükkaragöz, S. Savaş ve C. Çivi: (1999). **Genel Öğretim Metodları**. İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım A.Ş.
- Çileni, Kamuran. (1988). **Eğitim Teknolojisi ve Öğretim**. Ankara: Yargıcı Matbaası.
- Dereköy, Rahmi. (1992). *Öğretmen Mesleği ve Nitelik*. **Çağdaş Eğitim Dergisi**, 17 (177), 41-47.
- Demirel, Özcan. (1999). **Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı**. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Doğanay, Hayati. (1993). **Coğrafyada Metodoloji**. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Doğanay, Hayati ve diğerleri. (2001). *Ortaöğretim Coğrafya Öğretiminde Klasik Ders Materyali ve Coğrafya Öğretmenlerinin Bunlardan Yararlanma Sıklığı*. **Doğu Coğrafya Dergisi**, Konya: Çizgi Kitabevi. 7 (6), 33-44.
- Erden, Münire. (1996). **Sosyal Bilgiler Öğretimi**. Ankara: Alkım Kitabevi.
-(1998). **Eğitimde Program Değerlendirme**. Ankara: Anı Yayıncılık.

-(1998). **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Ergun, Mustafa ve başk. (1999). **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**. Ankara: Ocak Yayınları.
- Ergun, Mustafa. (!987). Türkiye’ de Öğretmen Yetiştirme Çalışmalarının Gelişmesi. **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 2, 10-18.
- Güngördü, Ersin. (1999). **Coğrafya’ da Öğretim Yöntemleri İlkeler ve Uygulamalar**. Ankara: Özcan Ofset.
-(2002). **Coğrafya’ da İstatistik Metodları**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karabağ, Servet. ((2002). *Coğrafya Öğretmenlerinin Mesleki Nitelikleri*. Ankara: **Türk Coğrafya Kurumu II. Coğrafya Kurultayı.**
- Öğretmen Yeterlilikleri**. (2002). M.E.B. Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Şahin, Cemalettin. (1998). **Coğrafya’ya Giriş**. Ankara: Gündüz Eğitim Yayıncılık.
- (2001). **Türkiye’ de Coğrafya Öğretimi (Sorunlar – Çözüm Önerileri)**. Ankara: Gündüz Eğitim Yayıncılık.